

de nieuwe wereld, maar ook op de vergangsfase die elk van de personages doormaakt. De actrice Sunny Arzelt tussen haar kind en haar loopbaan, tussen een nieuw ongekend bestaan of een luxueus leven aan de zijde van haar manager. Die manager, een maffioso, hoopt met haar een familie te kunnen bouwen, al weet hij dat zij hem bedriegt en hij nooit bij haar kinderen al kunnen verwekken. En dan zijn er de schepsdichters die hopen op een film te kunnen schrijven en een ongeneeslijk zieke jongeman die zich op de maffioso wil wreken.

Voor een oppervlakkig regisseur zou de verleiding groot geweest zijn om zich te houden aan het verhaaltje; dat biedt immers mogelijkheden tot inscenering genoeg. Verheezen heeft gekozen voor een doorgedreven stiling, zowel in het decor — een rachtige doorzichtige constructie van Hartwig Dobbertin — als in de stijl — langzaam, beheerst, afstandelijk. Hij creëert ruimte onder de tekst en in die ruimte zie je waar het hem echt om te doen is: het heen en weer zwalpen tussen verleden en toekomst, dood en leven, wanhoop en hoop. In *De Overtocht* is een Verheezen aan het werk die meer in zijn mars heeft dan een avondje volktheater met een lach en een raan en die ook weet hoe hij zich van die stempel moet losmaken. Tegen alle bedroevende voorstellingen in, leidt het voor het Ankeruithuis dat het de auteur daartoe de kans heeft gegeven.

Maar het is toch wel weer een eken aan de wand dat Verheezen doet theater in Nederland al langer naakt en dat zijn naam nog niet is loorgesdrongen in grotere schouwburgen die zo graag klagen over gebrek aan eigen toneelschrijfkunst.

Ingrid Vander Veken

DE OVERTOCHT

auteur en regie: René Verheezen; groep: Nieuw Vlaams Theater; decor: Hartwig Dobbertin; spelers: Cary Goossens, Chris Lomme, Werther Vander Sarren, Karel Vingerhoets.

DE LIEFDE VAN EEN TERRORIST

auteur: René Verheezen; groep: Fakkeltheater; regie: Jan Verbist; spelers: Paula Slyp, Warre Borgmans, Paul Goossens, Ann Velissen, Chris Cauwenberghs, Jos Van Gorp e.a.

De liefde van een terrorist (Fakkeltheater)

Gelezen

“Maar een bijna nog onrustbarender aspekt van de crisis was het publiek, dat al te vaak verstek liet gaan. Als een voorstelling plots moet afgelast worden wegens ziekte, en er zijn voor die avond amper vijf plaatsjes vooraf besteld, dan is dat een akelig teken aan de wand. Als het NTG ‘technische redenen’ moet uitvinden om een voorstellingsreeks bij gebrek aan publieke belangstelling af te toppen, moeten er vragen rijzen. Wat zijn de redenen voor dit absentisme? Ik kan er twee suggereren. Ten eerste werd de toeschouwer — die in deze tijden ook meer behoefte heeft aan een houvast dan aan een vacuüm — goedgevoel afgeschrikt door een rage van enige stylistische nieuwlicherij (‘nieuwe estetik’, ‘postmodernisme’, ‘dekadentisme’, ‘nieuwe teatraliteit’?), waarvoor zelfs de oude Goethe nergens veilig bleek te zijn. Het is bekend dat een publiek, in doorsnee, afwijzend staat tegenover tegendraadse opvattingen en dat het die pas later eventueel kan recupereren. Het zou natuurlijk artistiek ongezond zijn om als teatermaker zonder meer toe te geven aan dit fenomeen, maar het is evengoed onjuist om het te miskennen of om het als onbelangrijk af te wijzen. De toeschouwers moeten niet noodzakelijk altijd gelijk krijgen, maar ze dienen op z’n minst *au sérieux* genomen te worden.

Ten tweede is ook de cultuurconsument vandaag de dag niet meer bereid om zijn goede geld uit te geven aan een produkt dat volgens ingewonnen informatie geen bevredigende kwaliteitsnorm haalt. Daarom moet allicht een matte *Dertiende nacht* afgevoerd worden en blijft het publiek stormlopen voor *Eindspel*. En dan wordt er nog altijd wel ergens een goede film gedraaid, een medium dat voorheeft op teater dat de kwaliteiten al vooraf bekend zijn en bovendien vastliggen.” (edap), (*Gezelschappen zoeken publiek*. Overzicht Gents teaterseizoen ’82-’83, in *De Gentenaar* en *Het Nieuwsblad*, editie Oost-Vlaanderen, 11.7.83)

“De repertoirekeuze is in belangrijke mate ook een gewetenszaak. Wij kunnen theater spelen dankzij gemeenschapsgeld. Dan is het niet meer dan billijk dat ook ondermeer aan de smaak van een groot deel van die gemeenschap wordt tegemoetgekomen. Op voorwaarde, uiteraard, dat een stukje ontspanningstheater met eenzelfde vakkundigheid wordt gebracht als wanneer het om Brecht, Goethe, Shakespeare of Schiller zou gaan.” (Domien De Gruyter, directeur KNS, in interview met Alex Rosseels, “*Ik wil dat de dialoog mogelijk blijft*” in *Spectator*, 16.7.83)

“Al heel lang wilde ik stage lopen bij het Bread & Puppentheatre, in 1978 werd het mogelijk. Ik werkte twee maanden bij hen. Ik speelde, ik kookte, ik maakte schoon, ik naaide kostuums. Kortom: ik deed alles wat er gedaan moest worden en ik leerde veel. Ik speelde een zwarte vogel, een soort geest, temidden van een honderdtal andere zwarte vogels. Als je een masker draagt ben je verdwenen. Het is alsof je achter een zwarte lap speelt. Voor een acteur is dat vreemd. Je bent gewend dat er naar jou gekeken wordt, daar voel je je goed bij. Nu speelde ik, maar niemand die me zag. Ik was verborgen achter een masker en ging verloren in de massa. Je kan nog zo’n goede zwarte vogel zijn, maar je valt niet op. Het was een grote ervaring en een belangrijke les voor mijn ego. Als acteur trek je alles naar je ‘ik’ toe. Je wil goed zijn, ik moet goed zijn. Zogauw als je je echter goed gaat voelen, ben je al bezig met je val. Een acteur moet nieuw blijven en niet té handig worden en op routine gaan spelen, anders wordt hij een robot. Door het masker wordt dat verbroken. Jij werkt hard, maar je ego speelt geen rol meer.” (Siti Fauziah in interview met Marie-Jose Balm, *Siti Fauziah: Mijn eigen verhaal loopt gelijk aan het verhaal van Tiedrie* in *CJP magazine*, jg. 10, nr. 83, juli-augustus 1983)

(JDR)

Documenta 1 en 2

Er is een nieuw tijdschrift voor theater: *Documenta*, waarvan reeds twee nummers verschenen zijn. *Documenta* is het herwerkte mededelingenblad van de VZW Documentatiecentrum voor Dramatische Kunst en het Documentatiecentrum voor Dramatische Kunst van de RUG. Initieel bedoeld om geïnteresseerden op de hoogte te houden van de nieuwe aanwinsten van het Centrum (dat bevat zowel toneelstukken uit de 19de eeuw als het archief van Tonceel Vandaag, bijvoorbeeld) willen de initiatiefnemers “aan studenten en wetenschappers een publicatiemogelijkheid bieden” i.v.m. alle terreinen van het theatergebeuren. Het eerste nummer bevat twee korte en m.i. overbodige recensies van Jozef De Vos over de KNS-productie *Maria vecht met de engelen* (Pavel Kohout) en van Rik Lanckrock over de NTG-productie *Belgische Cirque Belge* (Frans Redant/Walter Moeremans) én twee veel langere en interessante voorstellingsanalyses: Luc Lambrechts over Jan Decorte’s *Torquato Tasso* (Goethe) en An-Marie Lambrechts over de Arca-productie van *De Opdracht* (Heiner Müller). Deze twee teksten rechtvaardigen meteen het bestaan van *Documenta* en geven tevens de richting aan waarin dit tijdschrift in feite zou moeten evolueren. Het zijn geen gemakkelijke teksten. In de analyse van Goethes *Torquato Tasso* en de inscenering ervan door Jan Decorte heeft Luc Lambrechts een dubbel vertrekpunt: nl. de ideologiekritiek waaraan hij zelf Goethes tekst en taal onderwerpt en de ideologiekritiek die uitgaat van Decorte’s opvoering. Lambrechts wijst op de alibifunctie die klassiek geworden kunst vandaag vervult: het gewicht van het culturele erfgoed (aan Goethe mag je niet raken!) versluiert de ideologische draagwijdte van het werk.

An-Marie Lambrechts, die aan de KUL ‘Opvoeringsanalyse’ doceert, volgde met enkele studenten gedurende een periode het werkproces van *De Opdracht* van Heiner Müller door het Arca-NET in een regie van Pol Dehert en Herman Gilis. De analyse waarin ook de verslagen van de studenten verwerkt zijn wil een functioneel betekenisgeheel construeren uit alle gegevens die de voorstelling ter beschikking stelt. De conclusie van de analyse vermeldt twee bezwaren t.o.v. de voorstelling: 1. het al te letterlijk gebruik van beelden: té directe signalen die geen meerwaarde aan de dramatische tekst toevoegen en 2. het feit dat het beeldmateriaal Müllers complexiteit vertaalde in een chaos i.p.v. óf ordenend op te treden óf een nieuwe complexiteit te creëren.

In het tweede nummer gaat Fred Six in op de NTG-productie van *Lysistrata* in een bewerking van Hugo Claus. Dit artikel is meer een vergelijkende studie tussen de Claus-